

պատահաւ զլիաւորապէս տեղափոխելու է Սե-  
նայի եղբայրի նաւանդեցաւ քաղաքներէ մէկէ  
մէջ— հաստատուեալ է Ռաբիւսկ— յայնչեմ աշ-  
տարի աւարտած պէտք է լինեն իրանց գոր-  
ծունէութեան չորսը տեղափոխել Ռաբիւսկի  
այն տեղ: Եւ գրանով ազգայնական գոյութիւնը  
չբանում է և այն գրանները, որ գործ էին գրած  
եղել նրա կառուցմանը՝ կրթած և անտեղի են լի-  
նելու, մնալով անտեղ ժամանակներէ հետեւեալ  
մէջ մնայն, հայոց աւերակների թիւը պէտք է  
աւելցանայ:—Այս աշտարակները մի քանի  
պատահաւորապէս տեղափոխուած 25-ին պ. Չա-  
քար Սարգիսիանեան կրտսերինեանցի տանը  
ժողովելով միասնայն փնտցին որ թողնեն այդ  
ազգայնական կառուցանելը և այն գրանները, որ  
մնում են յիշեալ պ. կրտսերինեանցի մաս ա-  
ռաջարկեն մեր ամենից արդիւնաւոր Կ. Պոլսի  
«Միացեալ ընկերութեան»-ը: Ներկայ գտնուած  
անմիջական անաւոր յայտնեցին թէ ցանկանում  
են իրանց նախադրութիւնը մէկ այլ քաղաք-  
ական նպատակի ներքին: Այդ անձանց կամ-  
քը միասնաբար յարգելով, թայլ տալին, պ. Պոլս-  
կէր տապալտ իր նախնա 100 րուբլին և խնայն  
յանմանց պ. Նիկողայեանցին հաջնելու Ռա-  
բիւսկ «Մարդասիրական ընկերութեան» անփո-  
փոխ անդամակցութեան համար: (Այդ միջոցին մէկ  
անգը պատահեց, որը ցոյց է տալիս Յարիցմի  
հայերի հոռուցը— պ. Աղամեանց յայտնեց որ այն  
100 րուբլին «Մարդասիրական ընկերութեան»  
հաջնելու յանձն է առնում և 5 րուբլի աւելաց-  
նում է միայն թէ ինքը տանի, իսկ պ. Նիկո-  
ղայեանցը 6 րուբլի նախնեց և տապալտ հաս-  
ցանելու ընկերութեան անփոփոխ անդամակ-  
ցութեան փոքրը: Երկրորդ՝ պ. կրտսերինեանցը  
իր 200 րուբլին յետ տապալտ «Փարիզի Ռուս-  
նախնայ ընկերութեան» միասնակցութեան անդ-  
ամակցութեան և երկու ուրիշները 100, 100 րուբլի  
իր մանցնելով: Յիշեալ 500 րուբլին գուրա գտնով,  
մնացեալ փոքր, որ 600-ից պակասում էր պա-  
կաւոր լցրին անմաք ներկաներից և յանձնեցին  
պարսն կրտսերինեանցին հետագրով թանկի մի-  
ջոցաւ փոխադրի: (Միջոցին իւրաքանչեւ, որ-  
պէս և միւս որը կատարել է:

Այժմ, պարսն խմորադրապէս, ինչ պար-  
տաւորած են այս նամակով յայտնել ձեզ, որ և  
զուր քաղաքները մեր պատահական թերթի մէջ  
հրատարակելու ի գիտութիւն այն պարսնների,  
որոնք այժմ չեն այտակ:

Ա. Չախմախաղեանց

ՆԱՄԱԿ ԻՅՅԻՐԻՑ

Փետրվարի 1-ին

Ազգայնական եմ ձեզ ի նպատակ վանի մեր հայ  
սովեալ եղբայրների 33 ր. 32 կողմէ: Ինչոքե-  
լով հայտնել ուր հարկն է:

Այս գումարից 25 ր. պ. Աղամեան կանայեանց  
նախնեց իր որդւո Աւետիսի հարսանիքի ուրախու-  
թեան առիթով, 2 ր. տիկին Գայանէ կանա-  
յեանց, 1 ր. ա. Աղամեան կանայեանց, 90 1/2 կ.  
արժանապատիւ Տէր-Ստեփան Տէր-Ստեփանեանցի  
իր կատարած մի պատկեր:

Իր կողմից յանձնեցելով 5 ր. և համապար-  
հաւորութեան համար, ուղարկում եմ ձեզ 33 ր.  
32 կողմէ:

Ինչոքեցի՝ որ ուրախութեան այտախի առիթ-  
ներում նպատակում են իրանց կարողութեան  
չափ ինչոքի երկուս գործընկերին, ինչպէս պ.  
Ա. կանայեանցը նախնեց 19 ր., ցանկալի էր  
որ պ. Աղամեան կանայեանցի նման չը մաս-  
նային և մեր հետաւոր վանի սովեալ հայ եղ-  
բայրներին:

Առ. կանայեանց

ՆԱՄԱԿ ԳԱՆՁԱԿԻՑ

Փետրվարի 4-ին

29 գիտեմ ուրիշ քաղաքի մարդիկ ինչպէս են  
փրկարկում իրանց մէջ բնակվող այս կամ այն  
լրացրի թղթակցներին, սակայն ես կանամ, որ  
այդպիսեանց գրութիւնը Գանձակում շատ նեղ և  
անմասնակցի է: Մեր քաղաքացի մի քանի  
պատահելի պ. պ., որոնց զեմ ըստ մեծի մասին  
ուղղվում են նամակներ և որոնց անունները  
պարզապէս թէն չեն յիշում նամակների մէջ,  
այնուամենայնիւ նրանք իրանց պատկերը  
պարզ, ինչպէս հայերի մէջ, տեսնելով, փոխա-

նակ նամակներ իմաստներին ուշ դարձնելու և  
իրանց գործը հրապարակաւ արդարացնելու, ընկ-  
նում են խնդրաշարժով որոնել նամակագրին և  
այս զեպրում չը հասնելով իրանց չարանելու նը-  
պատակներին, աշխատում են ինչուր տեղը որսն  
կամ նրան գրադարել: Ահա տակի գլխաւոր պատ-  
հաւոր, որ Գանձակում փոքր ի շատ, մասնաւոր  
մարդը եթէ կամենում է մի անուրանալի ճշ-  
մարտութիւն երևան հանել որ և է լրացրի մի-  
ջոցաւ, քաղաքից անգամ տարկված է լինում կամ  
մակնաւորում, կամ գանձական տառերի ստորագ-  
րութեանը ուղարկել իր նամակը: Նա աւելի  
աշխատում է այնպէս յարմարել անգույն  
հանգամանքներին, նա, որ բնաւ չենթարկի  
այդպիսի կապաւանաց:

Եւ անհաւատաւ պէս մի տխուր պատկեր է  
ներկայացնել լրացրից Ն 7 ներքին լուրերի մէջ  
հրատարակած մի քանի տող ուսումնարանաց  
փրկարկութեանը գրութիւնը: Չեր թղթակցից  
և իմ անձանով քաղաքական պոլսա քաղաքով  
այն հանգամանքից, որ ես թիֆլիս եմ գալիս,  
նայն միջոցներին հաղորդում է ձեզ թէ՛ մեր  
քաղաքի հայոց գործընկերը շատ անմիջապէս  
գրութեան մէջ են, չարնով անընդունակ տեսու-  
ների, անփոքր փորձապետների և փրկիս առա-  
նանի անհոգ և իրանց պարսքը չը հանաւոր  
հաղարարութեան: Նա առաջարկում է, որ ժո-  
ղովուրդը իր իրաւունքները հանաւոր, հակելով  
հաղարարութեան անհանձն գործունէութեան նը-  
րանց յանցաւոր կատարածութեան փրկ և ու-  
րիշ կողմից չը խնայի միջոցներ լաւ տեսու-  
ների, անփոքր ուսուցիչներ, թերեւ առաւ համար:  
Այս աղագու էլ առիթ են տաւում Գանձա-  
կում մի քանի քաղաքացիներ պարսններ լուր  
տարածելու իրր թէ այդ տեղեկութիւնները ես  
եմ հաղորդել ձեզ:

Բարոյակին նպատակ չունենալով այն նամա-  
կաւո ներքին, կամ ուրանալու ալիս  
թղթակցների ըստ մեծի մասին մեզ և համա-  
տարա յայտնած գաւառ ճամբարութիւնները, ես  
միայն կամենում եմ ծանուցանել թէ՛ այն որից  
երբ ես թողել եմ գործընկերի չէմքը, մինչ ցարդ  
ոչինչ: Նամակագրութիւն ոչ մի խմորագրի նա-  
չեմ ունեցել որ և ինչ առաւելալ փրկարկու-  
թեանը:

Իայց և այնպէս իմ կողմից քաղաքական  
խորհուրդ կը տալի այս անգամ մեր գործընկերի  
մի քանի փրկարկաւ փորձապետներին, որ նրանք  
փոխանակ (արհամարհանաց) արժանացնելու  
անձանով քաղաքական գրութեանը և սրա ու նը-  
րա առաջ խոնկ միակով, քաղաքի բաւով «Կին-  
տա» անունակով, զբաղարարութիւններ անելու:  
Երբեքն պ. նամակագրի յայտնած մարդը,  
հիմնովի աւելի հաստաւ փաստերի փրկ, իսկ  
եթէ նրանք զգում են, որ իրանց ձեռքով փ-  
խանակ քաղաքացիներ մեր գործընկերի անունը,  
տեղի պէտք է տարացնեն, զան թող խոնկա-  
րար լան...

Մ. Կոլոկոպոսեանց

ՆԱՄԱԿ ՎԱՐՈՐԵԱԳԵՏԻՑ

Փետրվարի 5-ին

Ստորագրութիւն քաղաքացիական վարդապետ  
հատարակութեան մէջ յարուս հայոց «Միացեալ»  
ընկերութեան, ինչ յաջողեցաւ խնայելներում և  
հարսանիքաւորում ժողովել մի փոքրիկ գումար,  
որը ուղարկելով ձեզ, ինչոքում եմ, միմայապիս  
խմորագրի, բարեհաճել այս փոքրը գործել ըստ  
պատկանելոյն և պ. պ. նախադրութեան անուննե-  
րը ալիք մեր թերթի մէջ: Բ. Տէր-Վարդապե-  
տեանց 3 ր.: Մովսէս Վարդանեանց 2 ր., Ղ.  
Տէր-Վարդապետեանց 2 ր., Աղէր. Աղամեանց 2 ր.,  
Եփրեմ Մամիկոնեանց 2 ր., Ա. Շաքարեանց 1 ր.,  
Մ. Տ. Պ. 1 ր., Մ. Մայիսեանց 1 ր., Տ. Բըզ-  
նունի 1 ր., Վանո Առաքաւանեանց 1 ր., Գրի-  
գոր Մայիսեանց 1 ր., Փիլիպոս Նաւասար.  
գեանց 2 ր., Վարդա Ռաբանեանց 1 ր., Կա-  
րապետ Գանձակեանց 1 ր., Յովհաննէս Կարմի-  
կեանց 1 ր., Շարսեան Շարսեանեանց 1 ր., Յո-  
վնիկ Շարսեանեանց 3 ր., Պերճ Պարսեանց 3 ր.,  
Գառար Տէր-Գրիգորեանց 1 ր., Ստեփան Գրի-  
գորեանց 1 ր., ա. Կոլոկոպոսեանց 1 ր., Մարգար  
Մանգալեանեանց 1 ր., Աղէր. Լ.  
Փէնդեանց 1 ր., Վանո Օնանեանց 1 ր.,  
Չարսար Արիւնեանց 2 ր., Մարգար Աղամեանց 1  
ր., Բ. Գ. Ս. 1 ր., Նիկ. Դեղդեան 1 ր., Ս.  
Սարգսեան 1 ր., Վարդան Վարդիկեանց 1 ր.,  
Ա. Ներսիսեանց 1 ր., Գար. Յովսէփեան 1 ր.,

Մկրտիչ Գանձեանց 1 ր., Խաչատուր Վարդի-  
կեանց 1 ր., Արսէն Տէր-Մարտիրոսեանց 1 ր.,  
Լ. Թանգեանց 1 ր., Գ. Կոլոկոպոսեանց 1 ր., Արսէն  
Շարսեանց 1 ր., Տիգրան Չարսեանց 1 ր.,  
Ստեփան Չարսեանց 1 ր., Աւետիս Միկելեանց  
1 ր., Խաչատուր Շարսեանց 1 ր., Ս. Շար-  
սեանց 1 ր., Ս. Ստեփանեանց 1 ր., Ստեփան Չա-  
րսեանց 1 ր., Կրտսէս Վարդապետեանց (սամա-  
ղարդի) 5 ր., Չարսար Սարգսեանց (Ալլանիւրից)  
5 ր., Նիկ. Արամեանց 1 ր., Բ. Յովհաննէսեանց  
1 ր., Ա. Տէր-Աւետիսեանց 1 ր., Նիկ. Առա-  
նեանց 1 ր., Պ. Յովհաննէսեանց 1 ր., Նիկ.  
Շարսեանց 1 ր., Յարսեանց Արիւնեանց 1 ր.,  
ընդամենը 74 ր.: Այս գումարից 13 ր. ժող-  
ովել է Պ. Ս. Գեղամեանցը, որից նայն պարսնի  
և նախադրութեան ցանկութեանը ժողովել է մի ուղ-  
արկարարական նպատակի համար 5 ր., որը հա-  
նելով ընդհանուր գումարից, մնում է 69 ր.:  
Փաստի ժողովը ընդունում եմ ինչ փրկ.— ստ-  
րագրութիւնը չարանակում է:

Մ. Տէր-Պետրոսեանց

ՆԱՄԱԿ ԵՐԵՎԱՆԻՑ

Փետրվարի 6-ին

Անցեալ 1880 թուականի փրկարկում մեր քա-  
ղաքացի երեւի գրամատը պ. Ղեւոնդ Վարդա-  
պետեանց մի զեպրում միւս յաջոցից իր մէջ, Այդ  
միւսը հաւատանկեան աղբիւրից ծածկած ա-  
ռուով քաղաքը չուր բերելու անհրաժեշտութիւն  
է, որ փողոց ժամանակից զգալի է երևանցիկե-  
րի համար: Թէն ինչ ժամանակներից սկսած քա-  
ղաքի Գեմի-Ռուրուր կողմից թողը մինչև այժմ  
եւ ուղղվում է այդ աղբիւրի չիւր օր մասից,  
իայց քաղաքի և անկերի մէջ եղած մասաւորա-  
պէս 15 փրկան հետաւորութիւնը և առաւի քոյ  
լինելը պատհաւ են լինում չիւր աղակաւու-  
թեան, որով յայտնի են քաղաքում հոսող միւս  
չիւրը:

Այս բարի և օգտակաւ միտքն իրագործելու  
համար, պ. Ղ. Վարդապետեանց առաջարկութեանը  
զեւ անցեալ տարի մի մասաւոր յանձնաժողով  
կազմեցաւ, որ պէտք է յիշել, թէ աղբիւր  
մարսուր է մի այդպիսի առաւի գոյութիւնը  
քաղաքի համար, թէ ոչ, Բանձնաժողովի արա-  
նագրութիւնից երևում է, որ հաւատանկեան  
աղբիւրից չուր բերելու միւսը մարսուր է և ա-  
ւելի յարմար կը լինել, եթէ առաւի սկիզբը փր-  
տեմէր այն աղբիւրներից, որոնք քաղաքապէս  
չլուծւում են Աղագրի և Արամուրի գոյտերն ու  
արտերը: Բանձնաժողովն այն կարծիքի է, որ  
քաղաքի իրաւունք ունի օգտվել այդ աղբիւրի  
չիւր և այն ոչ թէ այնպէս, ինչպէս մինչև այժմ  
էր, ստանալով զիւրապետներից մի քանի բանէ  
չուր, այլ իւրաքանչիւր տարի բաժին փրկ առ-  
նել, նախնով աղբիւրների մէջ եղած չիւր առ-  
տաւութեանը:

Պ. Ղ. Վարդապետեանց, հիմնովի յանձնաժո-  
ղովի կողմակցութիւնների փրկ, փրկին որե-  
րում մի յայտարարութիւն աւելց քաղաքային  
խորհրդարանին, որ սա խորհրդակցութեան եւ-  
թարկել չիւր այդ հոգը, որը բաւարար փրկ փ-  
լու համար նա իր կողմից առաջարկում է 10,000  
րուբլի: Սա մի անկերկի պարզ ապացոյց է  
մեր գրամատերի և ձայնաւոր քաղաքացիութեան,  
որի մասին զուցէ մինչև այժմ կապաւելով էին  
խոսում մեր քաղաքացիները: Եթէ այդ 10,000  
րուբլու փրկ աւելացնելու գործնաւ մի առան  
նաւոր րուբլի, այն ժամանակ համարանկ կարող  
ենք տեսլ, որ հաւատանկեան աղբիւրից չու-  
տակ չուր բերելու և քաղաքի մի քանի մա-  
սերում բաժանելուց յետոյ, մեր կազմակեր-  
պեման գործածվող ախտաւ ու աղակաւով  
չիւրից, որոնք շատ անգամ փրկաւորութիւնների  
զիւրաւոր պատհաւ են գտնում: Որոնցից ա-  
ւելացնելու մնացած առան հազար րուբլը, զուցէ  
հարցնեն մեզանից: Մեր պարսն իրաւասունները,  
որոնք քաղաքի ներկայացուցիչ են համարում,  
իրանց մասաւոր փանդակութեանը կարող են  
զուրիս բերել գործը: Երանցից զիւրաւ 20 հոգի  
փրկարկով տան մէկը 500 րուբլ. թող լրացնեն  
այդ գումարը, այն պայմանով, որ մի երեւ կամ  
փրկարկում չուր տարաց յետոյ ստանան իրանց  
փողը տակաւ: Այդ պայմանաւորում առան  
փողը, առան քաղաքի բերելուց յետոյ, շատ  
նշտաւորութեանը կարելի է ստանալ քաղաքի հա-  
տարակութիւնից առան ծանրարեւելու նրան:  
Այսպիսով թէ զուր, պ. պ. իրաւասուններ, քա-  
ղաքի խնայելու ներկայացուցիչներ կը համար-

վել և թէ քաղաքը արժանապէս կը լինի յառակ  
և մարսուր չուր խնայելու և օրնելու: ձեր անցեալ  
գործունէութիւնը քաղաքի պոլսն: Իայց որով,  
հեռեւ և այդ զեպրում պ. Ղեւոնդ Վարդապետեանց  
արած մասաւորութիւնը շատ մեծ կը լինի քաղա-  
քի համար, ամենքս ամենայն իրաւամբ առաւի  
չիւրութիւնից յետոյ, կը տանք նորան Ղեւո-  
նդեան անունը:—Ապտաւում ենք խորհրդարանի  
չուրաւորութիւնը:

Յովհաննէս-Չեթուս

ՆԱՄԱԿ ԼԻՍԻՆԻ

Ամիս 19-ին ՉԱՔԱՅԱԼԻ հայոց եկեղեցում,  
ինչպէս մեզ գրում են, կատարվեցան Թաղաւոր  
Կապարի գահակալութեան տանի առիթով մաղ-  
թանքներ և աղա Վարդանանց պատերազմը նա-  
հատների փշտատակին հոգեհանգրտու:

ՍԱԼԵԱՆԻՑ մեզ գրում են փետրվարի սկզբ-  
ներից նետեալը: «Անցեալ 1879 և 1880 թեթի  
թանգութիւնից օգուտ քաղելով, մի քանի պա-  
րաններ մեծ քանակութեամբ առան ցորեն և  
զարի և լցրին իրանց անարմարում, յայտ ունե-  
նալով այս տարի էլ թանգ ծախել այդ միջոց-  
ները ժողովրդի փրկ: Իայց նրանք սխալեցան,  
այնան ցորենը աղոց կաւանակների պատհաւով  
մեծ թերթիւթիւն խոտաւաւով, մեր չարքնե-  
րը տարկեցան իրանց զիւրած ցորենն ու զարի  
էման զեպրով ծախել ժողովրդի փրկ: Այդպէս,  
որինակ, 1 ր. և 40 կապկով զեպրած ցորենի  
պուրը այժմ սկսեցին փանտել 1 րուբլիով, իսկ  
1 րուբլիով զեպրած ցորեն փանտում են 50 կա-  
պկով: Ժողովուրդը զու՛ է, իսկ ֆեսի եմթար-  
կով հարստաւորացիները սկսում են հաւատալ որ  
նախախտութիւնը պատհաւ է նրանց իրանց  
մեղքերի համար:»

ԱԼԼԵՔՍԱՆԴՐԱՅԵՍԻՑ մեզ հաղորդում են  
նետեալ զեպրը կենտական զիւրաւոր պիտայնե-  
րի փրկ, որոնք այդ քաղաքում որից որ ընկ-  
նում են, ինչպէս մեզ գրում են, Ալիւրի պուրը  
արժէ 1 ր. 60 կապկը 14 մինչև 16 րուբլ.  
թիւան հոգը 5 կապ. ֆուսաւը: Միայն միւր  
թանգ է, որինակ ոչխարի մի ֆուսաւը 10 կա-  
պկ, տաւարինը 8—10 կապկ, Գանդի պուրը  
արժէ 4 րուբլ:

Մեզ գրում են ԱԽԱՆԻՍԻՑ նետեալը: «Մե-  
շակի» համարները մեծ համակրութեամբ են ըն-  
դունում քաղաքիս հայ-կաթողիկոսների չիւրանում  
«Մշակը» ազգային օրգան է, նա պաշտպան է  
և լուսաւորական, և կաթողիկոս և լուսաւորական և  
մասնաւորապէս հայերի հասարակական և քաղաք-  
ական շահերի: «Մշակը» ազգային միութիւն է քա-  
ղաքում,— նետեալը նրան, իսկ նրանք, որոնք  
ազգային միութեան զաւապարի զեմ են, կրծի  
խորութեան պատհաւով, —այդ տեսակի քաղաք-  
աւ և քաղաքացիներին, եթէ ժամանակակիցեթը  
չխանան զեւ և ան և ան և ան, նրանք իրանց արա-  
նաւոր փրկ և քաղաքայում կը ստանան աղ-  
գից, երբ աղգը կը հասնի իր ինքնանաւաւոր-  
ութեանը:»

Մի հաւարարցի պարսն մեզ հաղորդում է  
նետեալը: «Հաւարարցի Աւետիս Կատարեա-  
նը, փրկանակելով 1869 թ.ին, կապկից էլիմա-  
նեցայ եկեղեցում 2,000 րուբլ: Հանգուցեալ  
ժամանակները, քանի մի ժամանակ անցած նը-  
մանից յետոյ բերեցին մի քանի սալ կիւր և ք-  
մեցին եկեղեցու գաւթում, իրր թէ պարկայ չ-  
նելու գիտաւորութեամբ: Իայց ան 1881 թ.ին  
է և մինչև այժմ ոչ պարսպի չիւրութեան է  
սկսված, ոչ էլ կապկը կատարված: Ո՛ր է 2,000  
րուբլ գումարը: Հարցնող չը կայ:»

ԱԽԱՆԻՍԻՑ մեզ գրում են: «Գումար  
24-ին փրկանակեցաւ այտակի պատաւոր և  
պատկաւելի 66 տարեկան ծերունի, մասնակ  
Գրիգոր Տէր-Կրտսերեանց: Հանգուցեալ յայ-  
նի էր, որպէս քաղաքիս քաղաքի և քաղաքի  
անմիջական առաջինը: Նրա չարնով չուր  
գերդաստաններից շատերը ապրում էին և նրա-  
ցից մի քանիսը ապրում էին այժմ: Հանգու-  
ցեալը կապկից իր կարողութիւնը իր միակ ժո-  
ղանց պ. Յովհաննէս Տէր-Կրտսերեանին, պա-  
տակելով նրան չիւր Արաքսաւորում մի հա-  
յակայ եկեղեցի, 200 րուբլ նախնեց տեղի  
երկուս գործընկերին և 100 րուբլ քաղաքիս աղ-